

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

Lietā “BLUKS SAVICKIS pret LATVIJU”

(Iesniegums Nr.44570/19)

SPRIEDUMS

5.panta 3.punkts. Pirmstiesas apcietinājuma pamatojums. Nacionālās tiesas nesniedz “pietiekamus un pamatotus” iemeslus nepieciešamībai pagarināt iesniedzējam piemēroto apcietinājumu

Sagatavojis Sekretariāts. Tiesai nav saistošs.

STRASBŪRA

2024.gada 13.jūnijs

GALĪGS

13/09/2024

*Atbilstoši Konvencijas 44.panta 2.punktam šis spriedums ir kļuvis galīgs.
Tajā var tikt izdarītas redakcionālas izmaiņas.*

Lietā “Bluks Savickis pret Latviju”,

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā Palāta šādā sastāvā:

Mattias Guyomar, priekšsēdētājs,
Lado Chanturia,
Mārtiņš Mits,
Stéphanie Mourou-Vikström,
María Elósegui,
Mykola Gnatovskyy,
Stephane Pisani, tiesneši,
Martina Keller, nodaļas sekretāra vietniece,

Nemot vērā:

iesniegumu (Nr.44570/19), kuru 2019.gada 17.augustā Tiesā atbilstoši Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ("Konvencija") 34.pantam pret Latvijas Republiku iesniedza Latvijas pilsonis Jurijs Bluks Savickis ("iesniedzējs");

lēmumu nosūtīt iesniegumu Latvijas valdībai ("Valdība");

pušu apsvērumus;

apspriedusies slēgtā sēdē 2024.gada 21.maijā,

Pasludina šādu spriedumu, kas pieņemts augšminētajā datumā:

IEVADS

1. Lietas pamatā ir iesniedzēja sūdzība par apcietināšanas turpināšanas pamatojuma iespējamu nepietiekamību no Konvencijas 5.panta 3.punkta viedokļa

FAKTI

2. Iesniedzējs ir dzimis 1962.gadā un pašlaik ir ieslodzījumā Rīgā. Iesniedzēju pārstāvēja R. Matjušina, Rīgā praktizējoša advokāte.

3. Valdību pārstāvēja tās pārstāve Kristīne Līce.

4. Lietas faktus var apkopot šādi.

I. IESNIEDZĒJA PIRMSTIESAS APCIETINĀJUMA KONTEKSTS

5. 2013.gada janvārī iesniedzēju notiesāja par narkotisko vielu neatļautu iegādāšanos un glabāšanu lielā apmērā ar mērķi izplatīt, un viņam piesprieda septiņu gadu brīvības atņemšanas sodu. Atrodoties cietumā, viņš turpināja organizēt narkotisko vielu iegādi un glabāšanu izplatīšanai. Proti, atbilstoši iepriekš saskaņotai shēmu iesniedzējs organizēja, ka V.R. piegādā M.L. narkotiskās vielas, kuras pēdējais pēc tam izplatīja, pārskaitot ieņēmumus uz iesniedzēja kontu.

6. 2017.gada 16.oktobrī Valsts policija veica operatīvo detektīvdarbību, lai pārbaudītu saņemto informāciju, un starp V.R. un M.L. novēroja prettiesisku darījumu ar narkotikām. Pēc tam policija apturēja M.L. automašīnu, pārbaudes laikā pie viņa atradot narkotikas. Tajā pašā dienā M.L. aizturēja, un pret viņu tika uzsākts kriminālprocess. 2017.gada 17.oktobrī viņam piemēroja apcietinājumu, ko 2017.gada 23.oktobrī aizstāja ar nodošanu policijas uzraudzībā.

7. 2017.gada 14.novembrī Valsts policija aizturēja V.R. un kratīšanas laikā pie viņa atrada narkotiskās vielas. Pēc divām dienām viņu atbrīvoja un nodeva policijas uzraudzībā.

8. Vairākās pratināšanās, kas notika no 2017.gada novembra līdz 2018.gada martam, gan M.L., gan V.R. liecināja, ka viņi bija darbojušies iesniedzēja uzdevumā.

II. IESNIEDZĒJA AIZTURĒŠANA UN PIRMSTIESAS APCIETINĀJUMS

9. 2017.gada 15.novembrī, pēc tam, kad 2017.gada 10.novembrī viņu atbrīvoja pēc iepriekšējā brīvības atņemšanas soda izciešanas, iesniedzēju aizturēja aizdomās par narkotisko vielu neatļautu iegādāšanos un glabāšanu lielā apmērā ar mērķi tās izplatīt. Aizturēšanas brīdī viņš bija narkotisko vielu reibumā, un šis fakts vēlāk kļuva par pamatu administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanai.

10. 2017.gada 17.novembrī Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nolēma piemērot iesniedzējam pirmstiesas apcietinājumu. Tiesa konstatēja, ka pastāv pamatotas aizdomas, ka iesniedzējs ir izdarījis sevišķi smagu noziegumu, par kuru ir paredzēts brīvības atņemšanas sods. Turklāt, ņemot vērā viņa raksturu, pastāvēja pamatots risks, ka viņš varētu turpināt savas iespējamās noziedzīgās darbības. Tiesa secināja, ka iesniedzēja aizturēšana bija gan samērīga, gan sabiedrības interesēs.

11. 2017.gada 24.novembrī iesniedzējs pārsūdzēja lēmumu par apcietinājuma piemērošanu, apgalvojot, ka šis pasākums nav pamatots un tādēļ ir jāatceļ.

12. 2017.gada 4.decembrī Rīgas apgabaltiesa lēmumu par iesniedzēja aizturēšanu atstāja spēkā. Atzīmējot, ka izmeklēšanas tiesnesis bija pienācīgi izvērtējis iespējamā noziedzīgā nodarījuma raksturu un iespēju piemērot drošības līdzekli, kas nav saistīts ar brīvības ierobežošanu, apgabaltiesa uzskatīja, ka tiesnesis, piemērojot iesniedzējam apcietinājumu, bija veicis individualizētu izvērtējumu. Turklāt tiesa uzsvēra, ka apcietinājuma piemērošana bija pamatota, jo tā bija sabiedrības interesēs, kuru aizsardzība, ņemot vērā iespējami izdarītā nozieguma smagumu, bija svarīgāka nekā iesniedzēja personiskā brīvība. Tiesa arī norādīja, ka, tā kā iesniedzēja iepriekšējā sodāmība joprojām nebija dzēsta un viņš tika turēts aizdomās par atkārtotu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, pastāvēja risks, ka atbrīvošanas gadījumā viņš varētu turpināt izdarīt noziedzīgus nodarījumus.

13. 2018.gada 10.janvārī Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa nolēma pagarināt apcietinājumu. Tiesa, izvērtējot attiecīgā noziedzīgā nodarījuma raksturu un smagumu, to, ka iesniedzējs tiek saukts pie kriminālatbildības par nozieguma izdarīšanu organizētā grupā, viņa raksturu, sodāmības vēsturi un citus būtiskus apstākļus, secināja, ka pastāv risks, ka viņš varētu atkārtoti izdarīt noziedzīgus nodarījumus un ka viņa apcietinājums, nepārsniedzot saprātīgu termiņu, ir nepieciešams sabiedrības interešu aizsardzībai.

14. 2018.gada 6.martā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa nolēma pagarināt iesniedzējam piemēroto apcietinājumu, pamatojoties uz to, ka pastāv risks, ka atbrīvošanas gadījumā viņš varētu atkārtoti izdarīt noziedzīgus nodarījumus. Tiesa ņēma vērā iespējamā noziedzīgā nodarījuma, par kuru bija paredzēts brīvības atņemšanas sods, raksturu un smagumu, iesniedzēja raksturu, sodāmību un to, ka viņš, iespējams, bija izdarījis noziedzīgu nodarījumu organizētā grupā laikā, kad viņa sodāmība nebija dzēsta. Tiesa arī apsvēra iespēju piemērot drošības līdzekli, kas nav saistīts ar brīvības ierobežošanu, bet secināja, ka šāds pasākums nenodrošinātu taisnīgu un ātru kriminālprocesa virzību un ka iesniedzēja paturēšana apcietinājumā ir nepieciešama sabiedrības interešu aizsardzībai.

15. 2018.gada 20.aprīlī iesniedzējam tika izvirzīta apsūdzība par narkotisko vielu neatļautu iegādāšanos un glabāšanu lielā apmērā organizētā grupā ar mērķi tās izplatīt.

16. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2018.gada 2.maijā un 27.jūnijā izskatīja nepieciešamību paturēt iesniedzēju pirmstiesas apcietinājumā un nolēma, ka viņa turpināta apcietināšana ir sabiedrības interesēs, jo joprojām pastāvēja risks, ka viņš, esot brīvībā, varētu atkārtoti izdarīt noziedzīgu nodarījumu. Tiesa balstījās uz iepriekšējos lēmumos minētajiem faktiem un argumentiem, kā arī norādīja, ka aizturēšanas dienā iesniedzējs bija narkotisko vielu reibumā, kas liecināja, ka viņš nav izdarījis nekādus secinājumus par savu dzīvesveidu.

Turklāt 2018.gada 27.jūnija lēmumā tiesa konstatēja, ka kriminālprocess līdz šim ir noticis bez nepamatotas kavēšanās un ka iesniedzējam piemērotā apcietinājuma iemesli nav zuduši. Vienlaikus tiesa noteica, ka iesniedzēju var atbrīvot pret drošības naudu, ja viņš mēneša laikā pēc lēmuma pieņemšanas iemaksātu drošības naudu 25 000 EUR apmērā. Attiecībā uz drošības naudas apmēru pats iesniedzējs uzskatīja, ka tā varētu būt 12 000 EUR; to varētu samaksāt viņa ģimene. Prokuratūra uzskatīja, ka 12 000 EUR ir nesamērīgi maza summa un ka tā būtu vismaz divkāršojama. Atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 275.panta pirmo daļu un 257.panta otro daļu, tiesa nolēma šādi:

"[N]eskatoties uz augstu atkārtotas noziedzīgas darbības risku, [šo risku] varētu novērst, nosakot drošības naudu [saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 257.pantu].

Tomēr, ievērojot noziedzīgā nodarījuma raksturu un ar to radīto kaitējumu, ņemot vērā soda bardzību, kāda paredzēta par noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, par kuru tiek turēts aizdomās Jurijs Bluks-Savickis, kā arī to, ka ir konstatējams ļoti augsts jaunu

SPRIEDUMS LIETĀ “BLUKS SAVICKIS pret LATVIJU”

noziedzumu izdarīšanas risks, uzskatu, ka drošības nauda 12 000 EUR apmērā nespēs nodrošināt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, kā arī neizslēgs jaunu noziedzumu izdarīšanas risku, secīgi [tā] nespēs aizsargāt sabiedrību no narkotisko vielu postošās ietekmes. Tādējādi uzskatu, ka drošības nauda ir jānosaka 25 000 EUR apmērā un [ka] tā spēs nodrošināt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, tai skaitā to, ka [iesniedzējs], atrodoties brīvībā, neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu.

Nosakot drošības naudu šādā apmērā, konkrētajā gadījumā tiek ņemts vērā [iesniedzēja] tiesas sēdē norādītais, ka viņam nav ienākumu [un, ka] uz viņa vārda nav reģistrēti transportlīdzekļi vai nekustamais īpašums. Tomēr ievērojot to, ka nosakot drošības naudas apmēru galvenais kritērijs nav tikai [iesniedzēja] mantiskais stāvoklis, bet arī noziedzīgā nodarījuma raksturs, ar kuru radīts kaitējums, kā arī tāds drošības naudas apmērs, kas spēs nodrošināt sabiedrības intereses un nodrošinās krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, uzskatu, ka drošības nauda šādā apmērā ir atbilstoša un samērīga. Turklāt, kā norādīja pats [iesniedzējs] un viņa aizstāve, drošības naudas iemaksu veiks viņa radnieki.

Uzskatu, ka drošības nauda šādā apmērā spēs pasargāt sabiedrības intereses, novēršot jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas risku, kā arī spēs nodrošināt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu.

...

[iesniedzējam] ... jāturpina piemērot drošības līdzeklis - apcietinājums.

...

Noteikt, ka apcietinājumu var atcelt, ja mēneša laikā tiks samaksāta drošības nauda 25 000 EUR apmērā."

Tā kā iesniedzējs noteiktajā termiņā nesamaksāja drošības naudu, viņu paturēja apcietinājumā.

17. Rīgas rajona tiesa 2018.gada 15.augustā uzsāka lietas pret iesniedzēju un diviem citiem apsūdzētajiem iztiesāšanu.

18. Gan 2018.gada 15.augusta, gan 2018.gada 8.oktobra tiesas sēdēs iesniedzēja aizstāvis lūdza aizstāt apcietinājumu ar brīvības atņemšanu nesaistītu drošības līdzekli. Tiesa šos lūgumus noraidīja. No tiesas 2018.gada 15.augusta lēmuma var secināt, ka, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 272.panta pirmo daļu un 249.panta pirmo daļu, tā konstatēja, ka pamats apcietinājuma piemērošanai iesniedzējam nav zudis vai mainījies. Tiesa noraidīja aizstāvības argumentus, ka iesniedzēja turpmāku iesniedzēja apcietināšanu nevarēja pamatot tikai ar viņa iepriekšējo sodāmību un pieņemumu, ka viņš varētu izdarīt citu noziedzīgu nodarījumu, kā arī argumentu, ka bija nepieciešami citi vai papildu iemesli, lai saglabātu apcietinājumu. Pēc tiesas domām, šie argumenti nebija pietiekams pamats, lai mainītu iesniedzējam piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu. Turklāt tā piebilda, ka apcietinājums bija nepieciešams, lai nodrošinātu, ka iesniedzējs nebēgtu vai citādi neizvairītos no tiesas vai soda izpildes, un ka mazāk ierobežojošs drošības līdzeklis nenodrošinātu taisnīgu un ātru kriminālprocesu.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 249.panta pirmo daļu, 272.panta pirmo daļu, 277.panta otro daļu un 281.panta sesto daļu, tiesa 2018.gada

SPRIEDUMS LIETĀ "BLUKS SAVICKIS pret LATVIJU"

8.oktobra lēmumā atzina, ka apcietinājuma pamats nav zudis vai mainījies un ka iesniedzējam ir jāpaliek apcietinājumā, jo viņš tiek apsūdzēts sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā.

19. 2018.gada 19.decembrī Rīgas apgabaltiesa pagarināja iesniedzējam piemēroto apcietinājumu. Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 249.panta pirmo daļu, 272.panta pirmo daļu, 277. panta otro daļu un 281.panta sesto daļu, tā uzskatīja, ka apcietinājuma pamats nav mainījies un ka iesniedzēja apcietinājums ir nepieciešams, lai nodrošinātu kriminālprocesa pienācīgu norisi, savukārt mazāk ierobežojošs drošības līdzeklis nenodrošinātu kriminālprocesa taisnīgu un ātru pabeigšanu. Turklāt tiesa norādīja, ka iesniedzēja dzīvesvieta, nodarbinātība un ģimenes stāvoklis nebija pamats mainīt viņam piemēroto drošības līdzekli vai aizstāt apcietinājumu ar drošības naudu.

20. Rīgas rajona tiesas sēdēs, kas notika 2019.gada 25.aprīlī un 2019.gada 28.jūnijā, iesniedzēja aizstāvis vēlreiz lūdza aizstāt apcietinājumu ar brīvības atņemšanu nesaistītu drošības līdzekli. Tiesa noraidīja šos lūgumus un nolēma, ka iesniedzējam ir jāpaliek apcietinājumā. Tiesas 2019.gada 25.aprīļa lēmuma attiecīgā daļa izteikta šādi:

"8. Tas, ka apsūdzētais vēlas dzīvot kopā ar ģimeni un plāno sākt strādāt, nav pamats mainīt piemēroto drošības līdzekli.

...

15. Tiesa uzskata, ka [iesniedzēja] apcietināšana šajā kriminālprocesā ir pamatota, jo tā ir sabiedrības interesēs. Sabiedrības interesēs ir novērst nelegālo narkotiku izplatīšanu un aizsargāt sabiedrību no draudiem, ko nelegālās narkotikas var radīt sabiedrībai kopumā. Tādējādi sabiedrības interesēs ir novērst jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas risku saistībā ar narkotiku tirdzniecību.

...

17. Nav pamata mainīt lēmumu par [iesniedzēja] apcietināšanu, jo tas atbilst Kriminālprocesa likuma mērķiem un Latvijas Republikas Satversmes 116. pantam, kas paredz, ka personas tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

18. Šajos apstākļos tiesa uzskata, ka [iesniedzējam] piemērotais drošības līdzeklis ir samērīgs ar [viņa] pamattiesībām ... un ka cita, ar brīvības atņemšanu nesaistīta, drošības līdzekļa piemērošana nenodrošinātu, ka [iesniedzējs] pienācīgi pildīs savus procesuālos pienākumus.

... tiesai nav pamata uzskatīt, ka ... cits drošības līdzeklis, piemēram, drošības nauda, varētu nodrošināt taisnīgu un ātru kriminālprocesa iznākumu šajā lietā ar sabiedrības interesēm samērīgā veidā.

19. Tādēļ tiesa uzskata, ka drošības līdzeklis apcietinājuma veidā ir samērīgs ar nodarījuma smagumu un atbilst gan [iesniedzēja] pamattiesībām, gan sabiedrības drošības interesēm. Nav objektīvu apstākļu, kas, ņemot vērā lietas apstākļus kopumā, attaisnotu cita piespiedu līdzekļa piemērošanu šajā lietā."

21. Savā 2019.gada 28.jūnija lēmumā tiesa, cita starpā, nosprieda:

SPRIEDUMS LIETĀ “BLUKS SAVICKIS pret LATVIJU”

"11. ... Tiesa uzskata, ka apcietinājums konkrētajā kriminālprocesā ir attaisnojums, jo tas notiek sabiedrības intereses. Sabiedrības intereses ir pārtraukt nelegālu narkotisko vielu apriti un pasargāt to no briesmām, kādas sabiedrībai kopumā un it īpaši jaunatnei var nodarīt nelegālas narkotikas. Līdz ar to sabiedrības intereses ir izslēgt jebkādu jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas risku, kas saistīts ar narkotisko vielu nelegālu apriti.

12. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 249.panta pirmo daļu ja procesuāla piespiedu līdzekļa piemērošanas laikā ir zudis vai mainījies tā piemērošanas pamats, mainījušies piemērošanas nosacījumi, personas uzvedība vai ir noskaidroti citi apstākļi, kas noteica piespiedu līdzekļa izvēli, procesa virzītājs pieņem lēmumu par tā grozīšanu vai atcelšanu.

13. Izvērtējot piemērota drošības līdzekļa, apcietinājums, turpmākas piemērošanas nepieciešamību, netika konstatēts, ka būtu zudis vai mainījies tā piemērošanas pamats. Tiesa atzīst, ka nav pamats apsūdzētajam piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu aizstāt ar drošības naudu.

Apcietinājuma aizstāšana ar drošības naudu arī iepriekš ir piedāvāta un noraidīta.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 257.panta otro daļu drošības naudas apmēru nosaka, ievērojot noziedzīgā nodarījuma raksturu un ar to nodarīto kaitējumu, personas mantisko stāvokli, kā arī likumā paredzētā soda veidu un mēru.

Tiesa atzīst, ka lietā nav konstatēti apstākļi, kas [iesniedzējam] dotu iespēju nomaksāt drošības naudu tādā apmērā, lai drošības naudas summa garantētu iesniedzēja procesuālo pienākumu pildīšanu. Turklāt, [iesniedzējs] tiesas sēdē norādīja, ka viņa un viņa ģimenes iespējas veikt drošības naudas samaksu ir ierobežotas, šobrīd drošības naudu var maksāt no 5000 EUR līdz 6000 EUR apmērā.

14. Kā redzams, tad drošības līdzekļa piemērošana ir pastāvīgi pārvērtēta, lēmumos sniegta visas informācijas analīze, tādēļ tiesa atturēsies no viena un tā paša teksta eksponēšanas.

15. Kopumā nav mainījušies līdzšinējie apcietinājuma piemērošanas motivācijas apstākļi, nav noskaidroti tādi apstākļi, kas pilnībā izslēgtu iespējas tālāk to piemērot un nav konstatēti kādi procesuālo termiņu pārkāpumi.

Apcietinājums ir samērīgs ar noziedzīgā nodarījuma raksturu, procesa gaitu."

22. 2019.gada 12.septembrī Rīgas rajona tiesa, cita starpā, norādot, ka tuvojas maksimālais apcietinājuma termiņš, uzskatīja, ka vairs nav pamata piemērot apcietinājumu, un nolēma mainīt viņam piemēroto drošības līdzekli, atbrīvojot viņu ar nosacījumu, ka viņš paziņo kompetentajām iestādēm par dzīvesvietas maiņu, un aizliedzot viņam izbraukt no valsts.

23. 2020.gada 15.janvārī prokuratūra un iesniedzējs noslēdza vienošanos, saskaņā ar kuru iesniedzējs atzina savu vainu viņam izvirzītajās apsūdzībās. Tajā pašā dienā Rīgas apgabaltiesa pasludināja spriedumu, ar kuru apstiprināja vienošanās noteikumus. Iesniedzējs atzina savu vainu apsūdzībā par narkotisko vielu neatļautu iegādāšanos un glabāšanu lielā apmērā organizētā noziedzīgā grupā ar nodomu tās izplatīt. Viņam tika piespriesta brīvības atņemšana uz sešiem gadiem. Spriedums stājās spēkā 2020.gada 11.februārī.

PIEMĒROJAMIE TIESĪBU AKTI

24. Attiecīgajā laikā spēkā bijusī Kriminālprocesa likuma normu redakcija noteica:

244.pants. Procesuālā piespiedu līdzekļa izvēle

"...

(2) Izvēloties drošības līdzekli, procesa virzītājs ņem vērā noziedzīgā nodarījuma raksturu un kaitīgumu, aizdomās turētā vai apsūdzētā personību, viņa ģimenes stāvokli, veselības stāvokli un citus apstākļus."

249.pants. Procesuālā piespiedu līdzekļa grozīšana vai atcelšana

"(1) Ja procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošanas laikā ir zudis vai mainījies tā piemērošanas pamats, mainījušies piemērošanas nosacījumi, personas uzvedība vai ir noskaidroti citi apstākļi, kas noteica piespiedu līdzekļa izvēli, procesa virzītājs pieņem lēmumu par tā grozīšanu vai atcelšanu.

..."

272.pants. Apcietināšanas pamats

"(1) Apcietinājumu var piemērot tikai tad, ja kriminālprocesā iegūtās konkrētās ziņas par faktiem rada pamatotas aizdomas, ka persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, par kuru likums paredz brīvības atņemšanas sodu, un cita drošības līdzekļa piemērošana nevar nodrošināt, ka persona neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu, netraucēs vai neizvairīsies no pirmstiesas kriminālprocesa, tiesas vai sprieduma izpildīšanas.

(2) Personai, kura tiek turēta aizdomās vai apsūdzēta sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, apcietinājumu var piemērot arī tad, ja:

...

2) persona ir noziedzīgas organizētas grupas dalībnieks;

..."

274.pants. Apcietinājuma piemērošanas kārtība

"(1) Par apcietinājuma piemērošanu pirmstiesas procesā un līdz iztiesāšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā lemj izmeklēšanas tiesnesis, izskatot procesa virzītāja, bet līdz iztiesāšanas uzsākšanai – prokurora ierosinājumu, uzklusot attiecīgās personas viedokli, izskatot lietas materiālus un izvērtējot apcietināšanas iemeslus un pamatu.

...

(4) Izmeklēšanas tiesnesis slēgtā tiesas sēdē, kuras gaita tiek fiksēta protokolā, pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

1) atteikt apcietinājuma piemērošanu;

2) atteikt apcietinājuma piemērošanu, bet piemērot mājas arestu;

...

4) piemērot apcietinājumu;

SPRIEDUMS LIETĀ “BLUKS SAVICKIS pret LATVIJU”

...

(5) Izmeklēšanas tiesnesis lēmumā pamato apcietinājuma vai cita drošības līdzekļa piemērošanu ar konkrētiem, uz lietas materiāliem balstītiem apsvērumiem.

...

(7) Pēc izmeklēšanas tiesneša lēmuma pasludināšanas tiesa klātesošajām personām nekavējoties izsniedz pilna lēmuma kopiju vai lēmuma ievaddaļas un rezolutīvās daļas kopiju un 24 stundu laikā – pilna lēmuma kopiju. Aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, kas neprot valodu, kurā uzrakstīts lēmums, tiesa bez novilcināšanas nodrošina pilna lēmuma rakstveida tulkojumu viņam saprotamā valodā. Piemērojot ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, tiesa personai nekavējoties sniedz informāciju par maksimālo mēnešu skaitu, uz kādu personai var tikt ierobežota brīvība pirmstiesas procesā. "

275. pants. Apcietinājuma aizstāšana ar drošības naudu

"(1) Ja izmeklēšanas tiesnesis vai augstāka līmeņa tiesas tiesnesis konstatē, ka ir šā likuma 272.pantā norādītais pamats apcietinājuma piemērošanai, taču pastāv arī apstākļi, kas liecina par iespēju piemērot drošības naudu, un ja to lūdz persona, kura īsteno aizstāvību, tiesnesis var noteikt apcietinājuma termiņu uz vienu mēnesi, vienlaikus nosakot, ka apcietinājumu var atcelt, ja persona šajā laikā samaksās tiesneša noteikto drošības naudu. Augstāka līmeņa tiesas tiesnesis ir tiesīgs aizstāt apcietinājumu ar drošības naudu tikai tad, ja aizstāvība to izmeklēšanas tiesnesim lūgusi.

(2) Ja viena mēneša laikā drošības naudu samaksā un izmeklēšanas tiesnesim iesniedz samaksu apliecinājošu dokumentu, kā arī rakstveida paziņojumu par iemaksātās naudas izcelsmi, kas satur informāciju par personām, kuras piešķirušas līdzekļus drošības naudas iemaksai, un piešķirtās naudas apmēru, tiesnesis pieņem lēmumu par drošības līdzekļa maiņu. Uz šā lēmuma pamata personu nekavējoties atbrīvo no apcietinājuma.

(3) Ja drošības naudu nesamaksā, jautājums par apcietinājuma termiņa pagarināšanu tiek izņemts šā likuma 274.pantā noteiktajā kārtībā. "

277.pants. Apcietinājuma termiņi

"(1) Personu var turēt apcietinājumā tikai tik ilgi, cik nepieciešams procesa normālas norises nodrošināšanai, bet ne ilgāk, kā par lēmumā par šīs personas atzīšanu par aizdomās turēto vai saukšanu pie kriminālatbildības norādīto noziedzīgo nodarījumu pieļauj šis likums.

...

(7) Personai, kuru tur aizdomās vai apsūdz sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, apcietinājuma termiņš nedrīkst pārsniegt 24 mēnešus, no kuriem pirmstiesas procesā personu atļauts turēt apcietinājumā ne ilgāk par 15 mēnešiem. Izmeklēšanas tiesnesis pirmstiesas procesā un augstāka līmeņa tiesas tiesnesis iztiesāšanas laikā katrs var pagarināt termiņu vēl par trim mēnešiem, ja procesa virzītājs nav pieļāvis neattaisnotu vilcināšanos vai ja persona, kura īsteno aizstāvību, ir tīši vilcinājusi procesa norisi, vai ja procesa ātrāka pabeigšana nav bijusi iespējama tā īpašas sarežģītības dēļ. Augstāka līmeņa tiesas tiesnesis šo termiņu var pagarināt vēl par trim mēnešiem, ja procesa virzītājs nav pieļāvis neattaisnotu vilcināšanos un ar cita drošības līdzekļa piemērošanu nevar garantēt sabiedrības drošību."

281.pants. Kontrole pār apcietinājuma piemērošanu

" ...

(4) Ja divu mēnešu laikā par piemēroto apcietinājumu apcietinātā persona, tās pārstāvis vai aizstāvis nav iesniedzis pieteikumu par apcietinājuma turpmākas piemērošanas nepieciešamības izvērtēšanu, tad šādu izvērtēšanu veic izmeklēšanas tiesnesis. Pirmās instances tiesa pēc lietas iztiesāšanas uzsākšanas izvērtēšanu izdara gadījumos, kad iztiesāšana tiek atlikta vai pasludināts pārtraukums uz laiku, ilgāku par diviem mēnešiem."

JURIDISKAIS ASPEKTS

I. IESPĒJAMS KONVENCIJAS 5.PANTA 3.PUNKTA PĀRKĀPUMS

25. Pamatojoties uz Konvencijas 5.panta 3. un 4.punktu, iesniedzējs sūdzējās, ka viņa pirmstiesas apcietinājuma turpināšana ir bijusi prettiesiska un ka tiesas lēmumi nebija pietiekami pamatoti, lai attaisnotu apcietinājuma turpināšanu.

26. Tiesa uzskata, ka sūdzība ir jāizskata tikai atbilstoši 5.panta 3.punktam (sk. spriedumu lietā *Buzadji pret Moldovas Republiku* [Lielā palāta], iesniegums Nr.23755/07, 61.rindkopa, 2016.gada 5.jūlijs), kas noteic:

"Ikvienai personai, kas arestēta vai aizturēta saskaņā ar šā panta 1. punkta c) apakšpunkta noteikumiem, ir ... tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā saprātīgā termiņā vai uz atbrīvošanu līdz lietas izskatīšanai. Atbrīvošana var būt atkarīga no garantijām ierasties tiesā."

A. Pieņemamība

27. Tiesa atzīmē, ka pieteikums nav nedz acīmredzami nepamatots, nedz nepieņemams citu Konvencijas 35.pantā uzskaitīto iemeslu dēļ. Tādēļ tas ir jāatzīst par pieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

B. Būtība

1. Pušu argumenti

(a) Iesniedzējs

28. Iesniedzējs apgalvoja, ka no 2019.gada 25.aprīļa viņa pirmstiesas apcietinājumam nav bijis pamata, tāpēc tas ir bijis prettiesisks. Lai gan sākotnējo apcietinājuma periodu varēja attaisnot ar risku, ka varētu tikt izdarīti jauni noziedzīgi nodarījumi, viņa turpmāko apcietinājumu nevarēja attaisnot ar tiem pašiem iemesliem, kas tika minēti, kad viņam pirmo reizi piemēroja apcietinājumu.

29. Pēc iesniedzēja domām, Rīgas rajona tiesas 2019.gada 28.jūnija lēmums, ar kuru tika pagarināts viņa pirmstiesas apcietinājums, bija formulēts ļoti abstrakti un vispārīgi, neņemot vērā viņa personisko situāciju.

Vērtējot atkārtotas noziedzīgas darbības risku, nacionālās tiesas bija ņēmušas vērā faktu, ka viņš aizturēšanas dienā bija narkotisko vielu ietekmē – faktu, par kuru, kā atzīts, bija iestājusies viņa administratīvā atbildība, bet kas nebija pamats noziedzīga nodarījuma izdarīšanai.

30. Atsaucoties uz Kriminālprocesa likumu, iesniedzējs uzsvēra, ka apcietinājumu kā visstingrāko drošības līdzekli var piemērot tikai tad, ja kriminālprocesa mērķus nevar sasniegt ar citiem drošības līdzekļiem vai ja to sasniegšana varētu tikt apdraudēta, ja aizdomās turētā brīvība netiktu ierobežota. Nacionālās tiesas turpināja piemērot apcietinājumu iesniedzējam tīri kā piesardzības pasākumu, nevērtējot, vai brīvības ierobežošana bija nepieciešama, lai novērstu risku, ka viņš varētu traucēt vai izvairīties no kriminālprocesa, vai arī risku, ka tiks izdarīts jauns noziedzīgais nodarījums, kā arī to, vai šos riskus nevarētu novērst ar citu, ar brīvības ierobežošanu nesaistītu pasākumu. Nacionālās tiesas nekad neesot apsvērušas iespēju viņam piemērot mazāk ierobežojošu pasākumu.

(b) Valdība

31. Valdība apgalvoja, ka pirmstiesas apcietinājums iesniedzējam tika piemērots, pamatojoties uz pamatotām aizdomām, ka viņš ir izdarījis attiecīgo noziedzīgo nodarījumu. Šīs pamatotās aizdomas, kas balstījās uz pārliecinošiem pierādījumiem, kuri inkriminēja iesniedzēju, laika gaitā neizzuda, un tas tika pienācīgi ņemts vērā nacionālo tiesu lēmumos, ar kuriem tika lemts turpināt viņam piemērot apcietinājumu.

32. Kriminālprocesa gaitā nacionālās tiesas, ņemot vērā iesniedzēja iespējami izdarītā noziedzīgā nodarījuma dabu, raksturu un kaitīgumu, viņa raksturu, ģimenes stāvokli, veselības stāvokli un citus kritērijus, bija konstatējušas, ka turpmāka apcietinājuma piemērošana iesniedzējam ir pamatota ar risku, ka viņš, ja tiktu atbrīvots, varētu izdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu. Izdarot šādu secinājumu, tās bija ņēmušas vērā iesniedzēja iepriekšējo sodāmību un to, ka aizturēšanas brīdī viņš bija narkotisko vielu reibumā, par ko viņš tika administratīvi sodīts. Turklāt nacionālās tiesas kā svarīgus faktorus savā vērtējumā bija izvirzījušas to, ka iesniedzējs tika saukts pie kriminālatbildības par to, ka viņš bija organizējis narkotisko vielu izplatīšanu organizētā grupā, kā arī to, ka iespējamais noziegums bija sevišķi smags. Šajā kontekstā nacionālās tiesas, regulāri pārskatot nepieciešamību iesniedzējam turpmāk piemērot apcietinājumu, bija izskatījušas iespēju piemērot citus, mazāk ierobežojošus līdzekļus, bet, ņemot vērā sabiedrības intereses, tās atzina, ka šādi pasākumi nebūtu pietiekami.

33. Konkrētāk, attiecībā uz Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 25.aprīļa un 28.jūnija lēmumiem valdība apgalvoja, ka tiesa bija izskatījusi lietas materiālus un uzklaušījusi iesniedzēja un viņa aizstāvja paskaidrojumus pirms lēmuma par turpmāka apcietinājuma piemērošanu iesniedzējam pieņemšanas. Tiesa bija analizējusi vispārējās sabiedrības drošības intereses un bija atzinusi, ka sabiedrības interesēs ir apturēt narkotisko vielu

tirdzniecību un aizsargāt sabiedrību, jo īpaši jauno paaudzi, no draudiem, ko varētu radīt narkotisko vielu tirdzniecība. Izvērtējot risku, ka iesniedzējs varētu atkārtoti izdarīt noziedzīgu nodarījumu un tādējādi apdraudēt sabiedrības drošību, tiesa, cita starpā, bija ņēmusi vērā iesniedzēja iepriekšējo sodāmību un to, ka viņš, iespējams, bija izdarījis attiecīgo noziedzīgo nodarījumu, atrodoties ieslodzījumā un izciešot sodu par līdzīgu noziedzīgu nodarījumu.

2. Tiesas vērtējums

(a) Vispārīgie principi

34. Piemērojamie vispārīgie principi attiecībā uz pirmstiesas apcietinājuma ilgumu un pamatojumu ir izklāstīti lietā *Buzadji* (citēts iepriekš, 84-91.rindkopa).

35. Tiesa jo īpaši atkārtoti, ka saskaņā ar tās iedibināto judikatūru atbilstoši 5.panta 3.punktam pamatotu aizdomu pastāvēšana ir obligāts priekšnoteikums aizturēšanas tiesiskumam, bet pēc pirmā tiesas lēmuma, ar kuru piemērots apcietinājums, ar to vien vairs nepietiek (turpat, 102.rindkopa). Tiesai ir jānoskaidro, (1) vai citi tiesu norādītie iemesli turpināja attaisnot brīvības ierobežošanu, un (2) ja šādi iemesli bija "būtiski" un "pietiekami", vai nacionālās iestādes izrādīja "īpašu rūpību", virzot procesu. Nacionālajām iestādēm ir jāpārliecina, ja pierāda jebkura apcietinājuma termiņa, lai cik īss tas arī nebūtu, pamatojums (sk. daudzu citu starpā, *Idalov pret Krieviju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.5826/03, 140.rindkopa, 2012.gada 22.maijs, un *Buzadji*, citēts iepriekš, 87.rindkopa). Pamatojums, ko Tiesa savā judikatūrā ir atzinusi par "būtiskiem" un "pietiekamiem" iemesliem (papildus pamatotu aizdomu pastāvēšanai), ir bēgšanas risks, risks, ka uz lieciniekiem tiks izdarīts spiediens vai pierādījumi tiks viltoti, iesaistīto personu vienošanās risks, jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks, sabiedrisko nekārtību izraisīšanas risks un nepieciešamība aizsargāt apcietināto personu (sk. iepriekš citēto spriedumu *Buzadji*, 88.rindkopa, ar turpmākām atsaucēm). Līdz notiesāšanas brīdim apsūdzētais jāuzskata par nevainīgu, un 5.panta 3.punkta mērķis būtībā ir pieprasīt viņa vai viņas pagaidu atbrīvošanu, tiklīdz apcietinājums vairs nav saprātīgs (sk. spriedumu lietā *McKay pret Apvienoto Karalisti* [Lielā palāta], iesniegums Nr.543/03, 41.rindkopa, ECHR 2006-X, un *Buzadji*, citēts iepriekš, 89.rindkopa). Turklāt apcietinājuma turpināšanu var attaisnot tikai tad, ja ir faktiskas pazīmes, kas liecina par patiesu sabiedrības interešu aizsardzības nepieciešamību, kas, neraugoties uz nevainīguma prezumpciju, ir svarīgāka par Konvencijas 5.pantā noteikto individuālās brīvības ievērošanas noteikumu (sk. iepriekš minēto spriedumu lietā *Buzadji*, 90.rindkopa).

36. Turklāt prezumpcija vienmēr ir par labu atbrīvošanai. Nacionālajām tiesām, ievērojot nevainīguma prezumpciju, ir jāpārbauda visi fakti, kas liecina par vai pret iepriekš minētās sabiedrības interešu aizsardzības

nepieciešamību vai attaisno 5.pantā paredzēto tiesību ierobežošanu, un tie ir jānorāda lēmumos, kuros izvērtēts lūgums personu atbrīvot. Būtībā Tiesa lemj, vai ir vai nav noticis 5.panta 3.punkta pārkāpums, pamatojoties uz šajos lēmumos sniegtajiem pamatojumiem un skaidri pamatotiem faktiem, kurus iesniedzējs ir norādījis savā sūdzībā (sk. citu avotu starpā, iepriekš minēto spriedumu *Buzadji*, 89. un 91.rindkopa). Apsvērumi par un pret atbrīvošanu nedrīkst būt "vispārīgi un abstrakti" (sk. spriedumu lietā *Smirnova pret Krieviju*, iesniegumi Nrs.46133/99 un 48183/99, 63.rindkopa, ECHR 2003-IX (izvilkumi)). Ja likums noteic prezumpciju attiecībā uz faktoriem, kas ir būtiski apcietinājuma turpināšanas pamatojumam, ir pārliecinoši jāpierāda, ka pastāv konkrēti fakti, kas atsver Konvencijas 5.pantā noteikto personas brīvības ievērošanas pamatprincipu (skat. *Iļikov pret Bulgāriju*, iesniegums Nr.33977/96, 2001.gada 26.jūlijs, 84.rindkopa *in fine*).

37. Visbeidzot Tiesa atgādina, ka Konvencijas 5.panta 3.punktā paredzētā garantija ir noteikta, lai nodrošinātu apsūdzētā klātbūtni tiesas sēdē (sk. lietu *Mangouras pret Spāniju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.12050/04, 78.rindkopa, ECHR 2010). Tāpēc drošības naudas apmērs ir jānosaka, ņemot vērā apcietinātā mantu un pienācīgi izsverot to, cik lielā mērā iespēja to zaudēt būs pietiekams preventīvs līdzeklis, lai kliedētu jebkādu viņa vēlmi bēgt (skat. *Neumeister pret Austriju*, 1968.gada 27.jūnijs, 14.rindkopa, A sērija, Nr.8). Tā kā jautājums ir saistīts ar 5.pantā garantētajām tiesībām uz brīvību, nacionālajām institūcijām, nosakot piemērotu drošības naudas apmēru, ir jābūt tikpat rūpīgām, kā lemjot par to, vai turpmāka apcietinājuma piemērošana ir nepieciešama. Turklāt lēmumā par drošības naudas noteikšanu ir pienācīgi jāpamato drošības naudas apmērs, un tajā ir jāņem vērā apsūdzētā līdzekļi (sk. iepriekš minēto spriedumu *Mangouras pret Spāniju*, 79.rindkopa).

(b) Šo principu piemērošana šajā lietā

38. Iesniedzējs tika aizturēts 2017.gada 17.novembrī un tika turēts apcietinājumā izmeklēšanas un iztiesāšanas laikā līdz viņu atbrīvoja 2019.gada 12.septembrī (skat. 10. un 22.rindkopu iepriekš). Tādējādi viņš bija apcietinājumā vienu gadu un teju desmit mēnešus.

39. Tiesa atzīmē, ka iesniedzējs neapstrīdēja to, ka pastāvēja pamatotas aizdomas, ka viņš ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, un Tiesai nav pamata konstatēt pretējo. Tomēr pamatotu aizdomu pastāvēšana pati par sevi nevar attaisnot pirmstiesas apcietinājuma piemērošanu, un tam ir jābūt pamatotam ar papildu iemesliem (sk. iepriekš minēto spriedumu lietā *Buzadji*, 95.rindkopa). Tādēļ Tiesa pārbaudīs, vai nacionālās tiesas sniedza "atbilstošu" un "pietiekamu" pamatojumu, lai attaisnotu iesniedzēja turpmāku apcietinājumu, un vai tās izrādīja "īpašu rūpību" virzot procesu.

40. Tiesa ņem vērā, ka sākotnēji iesniedzējam piemēroja pirmstiesas apcietinājumu, pamatojoties uz noziedzīgā nodarījuma, par kuru viņš tika turēts aizdomās vai apsūdzēts, smagumu, viņa iepriekšējo sodāmību un risku,

ka viņš varētu turpināt savas noziedzīgās darbības (skat. 10.rindkopu iepriekš). Rīgas apgabaltiesa 2017.gada 4.decembra lēmumā, apstiprinot apcietinājumu, atkārtoja iemeslus, uz kuriem Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa bija balstījusi savu lēmumu par apcietinājuma piemērošanu iesniedzējam, tikai piebilstot, ka iesniedzēja iepriekšējā sodāmība nav dzēsta (skat. 12.rindkopu iepriekš).

41. Pēc tam tiesas, lemjot par nepieciešamību to pagarināt vai arī atbildot uz iesniedzēja lūgumiem aizstāt apcietinājumu ar brīvības ierobežošanu nesaistītu līdzekli, vairākkārt pārskatīja iesniedzēja apcietinājuma pamatojumu. Tiesa norāda, ka, uzskatot, ka iesniedzēja apcietinājums bija sabiedrības interesēs, nacionālās tiesas papildus pamatotām aizdomām konsekvēnti balstījās uz pret viņu izvirzīto apsūdzību, par kuru varēja piespriest brīvības atņemšanas sodu, raksturu un smagumu, atkārtotas noziedzīgas darbības risku un nepieciešamību nodrošināt taisnīgu un ātru kriminālprocesu.

42. Tiesa norāda, ka 2018.gada jūnijā, pēc tam, kad iesniedzējs jau aptuveni septiņus mēnešus tika turēts apcietinājumā, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa pauda gatavību atbrīvot iesniedzēju pret drošības naudu, ja viņš iemaksās drošības naudu 25 000 EUR apmērā. Nosakot šo summu, tiesa balstījās uz vairākiem būtiskiem faktoriem un paskaidroja, kāpēc iesniedzēja ierosinātās zemākas summas neatbilstu drošības naudas noteikšanas mērķim. Ņemot vērā Tiesas judikatūru attiecībā uz drošības naudas apmēru (skatīt 37.rindkopu iepriekš), Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas pamatojums šajā jautājumā nešķiet nepilnīgs. Tā kā iesniedzējs likumā noteiktajā viena mēneša termiņā nesamaksāja drošības naudu viņu paturēja apcietinājumā (skat. 16.rindkopu iepriekš).

43. Tomēr Tiesa arī norāda, ka iesniedzēja turpmākos lūgumus aizstāt viņam piemēroto drošības līdzekli ar drošības līdzekli, kas nav saistīts ar brīvības atņemšanu, nacionālās tiesas izskatīja virspusēji, neveicot konkrētu būtisko faktu, kas pamatoja iesniedzēja brīvības ierobežošanu, patiesu izvērtējumu. Rīgas rajona tiesa tikai atzīmēja, ka iesniedzēja apcietinājums bija nepieciešams, un noraidīja argumentus, kurus viņš izvirzīja savu lūgumu pamatošanai, piemērinot, ka šie argumenti nebija pamats viņam piemērotā drošības līdzekļa grozīšanai.

44. Turklāt Tiesa ņem vērā, ka noteiktā procesa posmā nacionālās tiesas sāka pamatot iesniedzēja apcietinājuma turpināšanu, secinot, ka "apcietinājuma iemesli [nav] zuduši vai mainījušies", nenorādot nekādus būtiskus iemeslus šajā sakarā, izņemot tos, kas saistīti ar iesniedzējam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma smagumu (skat. 18., 19. un 21.rindkopu iepriekš). Tās balstījās uz Kriminālprocesa likuma 249.panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru apcietinājumu var atcelt vai grozīt, ja attiecīgie apstākļi ir mainījušies. Šajā sakarā Tiesa jau ir norādījusi, ka, lai gan pamatotu aizdomu pastāvēšana ir obligāts priekšnoteikums apcietinājuma tiesiskumam, ir nepieciešams, lai nacionālās institūcijas izvirzītu arī citus būtiskus un

pietiekamus iemeslus, kas attaisno apcietinājuma turpināšanu (skat. 35.rindkopu iepriekš).

45. Savā 2019.gada 28.jūnija lēmumā nacionālā tiesa, atsaucoties uz saviem iepriekšējiem lēmumiem, norādīja, ka nav nekādu pazīmju par to, ka iesniedzējs spētu iemaksāt drošības naudu tādā apmērā, kas garantētu to, ka viņš pildīs savus procesuālos pienākumus, ņemot vērā to, ka saskaņā ar viņa paša apgalvojumu viņa ģimenes līdzekļi drošības naudas iemaksai bija ierobežoti no 5000 līdz 6000 EUR (skat.18., 20. un 21.rindkopu iepriekš). Tomēr tiesa necentās noskaidrot to, kāds būtu atbilstošs drošības naudas apmērs šajos apstākļos, lai gan kopš iepriekšējā lēmuma par iespēju atbrīvot iesniedzēju pret drošības naudu bija pagājis gads.

46. Jāatzīst, ka nacionālās institūcijas ir tās, kurām galvenokārt ir jāinterpretē un jāpiemēro nacionālie tiesību akti (skat. 2017.gada 28.novembra spriedumu lietā *Merabishvili pret Gruziju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.72508/13, 191.rindkopa, 2017.gada 28.novembris – attiecībā uz Konvencijas 5.panta 1.punkta c) apakšpunktu). Turklāt arī nodrošināt, lai konkrētā gadījumā apsūdzētās personas pirmstiesas apcietinājums nepārsniegtu saprātīgu laiku, primāri ietilpst nacionālo tiesu kompetencē. Attiecīgi, kā Tiesa jau ir norādījusi (skat. 36.rindkopu iepriekš), tām, ievērojot nevainīguma prezumpciju, ir jāizvērtē visi fakti, kas liecina par vai pret sabiedrības interešu aizsardzības nepieciešamību un attaisno 5.pantā garantēto tiesību ierobežošanu, un tie ir jānorāda lēmumos, kuros izlemts lūgums personu atbrīvot (sk. *Buzadji*, iepriekš citēto spriedumu, 91.rindkopa), jo būtībā, tieši pamatojoties uz šajos lēmumos minētajiem iemesliem un labi dokumentētiem faktiem, ko iesniedzējs ir norādījis savā sūdzībā, Tiesai ir jāizlemj, vai ir noticis 5.panta 3.punkta pārkāpums (skat. *Merabishvili*, citēts iepriekš, 225.rindkopa, ar turpmākām atsaucēm).

47. Tiesa uzskata, ka pamatots lēmums ir būtisks, lai iesniedzējs varētu aizsargāt savu brīvību un lai iestādes, kas uztur apsūdzību, varētu pieprasīt viņa vai viņas apcietinājumu. Tas ir arī būtiski sabiedrībai, lai tā varētu uzraudzīt to, kā tiesas nodrošina tiesiskumu. Turklāt tas ir ļoti svarīgi, lai Tiesa varētu pienācīgi pildīt savu uzraudzības funkciju, jo tai ir jālemj, pamatojoties uz nacionālo tiesu lēmumiem, un tā pati nekonstatē, kādi varētu būt bijuši apcietinājuma turpināšanas iemesli.

48. Turklāt Tiesa atzīmē, ka pēc gandrīz gadu un desmit mēnešus ilgā apcietinājuma iesniedzējs tika atbrīvots ar nosacījumu, ka viņam jāpaziņo policijai par dzīvesvietas maiņu un ka viņš nedrīkst atstāt valsti. Savā lēmumā nacionālā tiesa tikai norādīja, ka vairs nepastāv iemesli viņa apcietināšanai, taču no šī lēmuma nevar noteikt to, kāpēc viņa nosacīta atbrīvošana bija iespējama tobrīd, bet nebija iespējama kādā agrākā procesa posmā (sk. 22.rindkopu iepriekš).

49. Tiesa norāda, ka vairākās lietās pret Latviju tā ir konstatējusi Konvencijas 5.panta 3.punkta pārkāpumu gadījumos, kad nacionālās tiesas pagarināja personas apcietinājumu, balstoties principā uz apsūdzību

smagumu un izmantojot vispārīgu (*summary*) argumentāciju, neizvērtējot konkrētus faktus un neapsverot alternatīvus preventīvos pasākumus (sk., piemēram, *Bannikov pret Latviju*, iesniegums Nr.19279/03, 65-66.rindkopa, 2013.gada 11.jūnijs, ar turpmākām atsaucēm; *Davidovs pret Latviju* [Komiteja], iesniegums Nr.45559/06, 54-55.rindkopa, 2015.gada 7.jūlijs; vai *Vaščenkova pret Latviju*, iesniegums Nr.30795/12, 51-52.rindkopaa, 2016.gada 15.decembris). Turklāt lietā *Urtāns pret Latviju* (iesniegums Nr.16858/11, 34-39.rindkopa, 2014.gada 28.oktobris) Tiesa atzina, ka ir noticis Konvencijas 5.panta 1.punkta pārkāpums saistībā ar to, ka lēmumos netika iekļauts atbilstošs un pietiekams pamatojums iesniedzēja apcietinājuma turpināšanai, jo nacionālās tiesas nebija pietiekami pamatojušas savu secinājumu, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 249.panta pirmo daļu, ka apcietinājuma pamats nav zudis vai mainījies.

50. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa uzskata, ka nacionālās tiesas papildus pamatotu aizdomu pastāvēšanai nav sniegušas atbilstošus un pietiekamus iemeslus saviem lēmumiem pagarināt iesniedzēja apcietinājumu. It īpaši atsaucoties uz 2019.gada 25.aprīļa un 28.jūnija lēmumu, Tiesa atzīmē, ka, lai gan tiesas atsaucās uz piemērojamajiem nacionālajiem tiesību aktiem, laikam ejot tās nesniedza papildus pamatojumu. Turklāt, lai gan sākotnējais lēmums par iesniedzēja atbrīvošanu pret drošības naudu un tās apmēra noteikšanu bija pamatots ar atbilstošiem iemesliem, savos turpmākajos lēmumos tiesas neapsvēra pietiekami iespēju nodrošināt, ka iesniedzējs pildītu savus procesuālos pienākumus, piemērojot citu, ar brīvības atņemšanu nesaistītu līdzekli, kā to bija lūdzis iesniedzējs.

51. Tādējādi ir noticis Konvencijas 5.panta 3.punkta pārkāpums.

II. KONVENCIJAS 41.PANTA PIEMĒROŠANA

52. Konvencijas 41.pants paredz:

"Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas iekšējie tiesību akti pieļauj tikai daļēju atlīdzinājumu, Tiesa, ja nepieciešams, piešķir cietušajai pusei taisnīgu atlīdzību."

Kaitējums

53. Iesniedzējs lūdza viņam piešķirt 42 300 EUR kā atlīdzību par nemantisko kaitējumu.

54. Valdība uzskatīja, ka šī summa ir pārmērīga. Turklāt tā uzskatīja, ka, ja Tiesa nolemtu, ka iesniedzējam ir tiesības uz kompensāciju, pārkāpuma konstatēšanai vajadzētu būt pietiekamai, lai nodrošinātu taisnīgu atlīdzību, vai arī, alternatīvi, ka jebkura finansiālā kompensācija, ko piešķirtu, būtu jāaprēķina, balstoties uz taisnīguma apsvērumiem, ņemot vērā valsts-atbildētājas sociālekonomisko situāciju un nepārsniedzot Tiesas piešķirtās summas salīdzināmās lietās.

55. Tiesa uzskata, ka faktiem, kas ir pamatā secinājumam, ka ir pārkāpts Konvencijas 5.panta 3.punkts, bija jārada iesniedzējam ciešanas, kuras nevar pietiekami kompensēt tikai ar secinājumu, ka ir noticis Konvencijas pārkāpums. Saskaņā ar savu judikatūru un balstoties uz taisnīguma apsvērumiem, Tiesa piešķir iesniedzējam 2 600 EUR kā kompensāciju par nemantisko kaitējumu.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA VIENBALSĪGI

1. *Atzīt* iesniegumu par pieņemamu;
2. *Nolemt*, ka ir noticis Konvencijas 5.panta 3.punkta pārkāpums, jo netika sniegts atbilstošs un pietiekams pamatojums iesniedzēja apcietinājuma turpmākai piemērošanai;
3. *Nolemt*,
 - (a) ka saskaņā ar Konvencijas 44.panta 2.punktu valstij-atbildētājai trīs mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas ir jāizmaksā iesniedzējam šādas summas:
2 600 EUR (divi tūkstoši seši simti *euro*), pieskaitot jebkurus ieturamos nodokļus, attiecībā uz nemantisko kaitējumu;
 - (b) ka, sākot no iepriekš minētā trīs mēnešu termiņa iestāšanās līdz samaksas veikšanai, par šo naudas summu ir jāmaksā procenti pēc likmes, kas ir vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi nokavējuma periodā, pieskaitot tai trīs procentpunktus;
4. *Noraida* iesniedzēja taisnīgas atlīdzības prasību pārējā daļā.

Sagatavots angļu valodā un atbilstoši Tiesas Reglamenta 77.panta 2. un 3.punktam paziņots rakstveidā 2024.gada 13.jūnijā.

Martina Keller
sekretāra vietniece

Mattias Guyomar
priekšsēdētājs